

diagnose

Reageren: diagnose@ad.nl

boeken

Dokteren

De dokter bellen voor een afspraak, of het nog even aankijken? Nu is er een derde mogelijkheid: eerst even de bondige gids over veilig thuis dokteren erbij pakken. Auteur en huisarts Paul van Dijk schreef het samen met twintig artsen. Alfabetisch, van Aambeien tot Zonnebrand, vind je de meest voorkomende klachten. Puntsgewijs staat opgesomd wanneer je wel of niet naar de huisarts moet. Handig om zo'n dokter in de kast te hebben staan, zeker nu steeds meer patiënten in het weekeinde zijn overgeleverd aan de grillen van de huisartsenpost.

Wel of niet naar de huisarts?
Paul van Dijk, uitgeverij Spectrum €14,95.

Pornokonijn

Als je zwanger bent, hoef je maar één ding: 24 uur per dag heel erg blij zijn. Bij je moeder kan je niet klagen, die is al geïnfecteerd met het oma-virus. En er is wat te klagen: wiebelbenen, dat extra

vachtje op de buik, lekborsten en manlief die je olifantenvrouwje noemt. In het hippe boekje *Wiebelbenen* beschrijven twee

moderne vrouwen in tekst en tekeningen op losse toon hun ervaringen. De vormgeving is zo kleurrijk als een snoeptrommel en het leest als chocoladetaart. Het toont ook de mooie kanten van je zwangerschap. De eerste echo, en ook het zin-in-seks-hormoon dat bijvoorbeeld bij vriendin C. is vertienvoudigd en haar de titel 'pornokonijn' heeft opgeleverd. Alweer een reden om meer kinderen te willen.

Wiebelbenen, Stefanie Kampman Ilse van Wijk, Uitgeverij Terra Lannoo €9,95.

Als een film

Dementie van binnenuit beschrijven, vanuit de patiënt én vanuit zijn naasten, die andere slachtoffers van de ziekte. Plus een eenvoudige gids maken voor naasten van dementerenden.

Dat is het nieuwe boek van Huub Buijssen. De auteur is als psychogerontoloog, gezondheidszorgpsycholoog en klinisch psycholoog een wandelend kenniscentrum. Zijn adviezen zijn praktisch en opbouwend. Wat dit boek extra bijzonder maakt, is de vondst om fragmenten uit romans toe te voegen. Als stukjes film zijn ze een opstapje naar een tip of toelichting.

De beleving van dementie, Huub Buijssen, uitgeverij Spectrum, €14,95.

Bart van Eldert

De loden last van een verlosser

Gifmenger tegen wil en dank. Zo voelde voormalig huisarts Ger Ettes zich toen hij jaren geleden in zijn praktijk voor het eerst te maken kreeg met euthanasie. Hij schreef er een boek over.

Tekst: Sarie Katsman Foto: Ruben Schipper

Het moment dat je daadwerkelijk een mens gaat doden, dat is verschrikkelijk moeilijk. Wanneer ik wist dat ik het echt moest gaan doen, kreeg ik de bibberaties. Het zit zo diep in je: je mag niet doden. Een arts al helemaal niet; die moet juist het tegenovergestelde doen: mensen helpen beter te worden. Je verstand zegt: als ik deze man of deze vrouw niet help, die ongeneeslijk ziek is en ondraaglijk lijdt, gaat hij of zij op een heel nare manier dood. En jij kunt ervoor zorgen dat dat niet hoeft. Je staat achter de beslissing die je samen met de patiënt hebt genomen, maar het hele gebeuren geeft onnoemelijk veel stress. Ik kon er nooit van slapen. Mensen staan er vaak niet bij stil hoe het voor een arts is om euthanasie uit te voeren. Dat je dat niet zomaar even doet. Dat wilde ik via dit boek vertellen."

Ger Ettes geniet al zes jaar van zijn pensioen. „Ik kreeg de behoefte te schrijven over de dingen die mij in mijn werk echt beroerd hebben. Euthanasie heeft mij in al die 27 jaar in mijn praktijk het meest geraakt."

Gifmenger tegen wil en dank: een heftige titel, geeft Ettes toe. Het roept een beeld op van een arts die zelf, of samen met de apotheker, in het geniep een dodelijk drankje brouwt. „Zo ging het werkelijk, in het begin van mijn artspraktijk. Wat moest je anders? Een patiënt van je rekent op jouw hulp, je hebt het beloofd. Wettelijk gezien mocht het niet, maar in de praktijk gebeurde het wel. Iedere arts kreeg ermee te maken maar niemand sprak er openlijk over en er stond niets over in je leerboeken."

Ettes beschrijft onder het pseudoniem Roy van Delden vijf euthanasiegevallen. Door een andere naam te gebruiken wil hij aangeven dat hij niet alles in het boek zelf heeft meegemaakt. De verhalen die zijn hoofdpersoon in de ik-vorm beschrijft, zijn een samenraapsel van praktijkgevallen van hemzelf en zijn collega-huisartsen, in een tijd

dat euthanasie wettelijk nog verboden was maar moeizaam werd goedgevoerd. Een tijd waarin artsen die niet principieel tegen euthanasie waren en aan het verzoek tot menswaardig sterven van hun patiënten wilden voldoen, te maken hadden met de afkeuring en tegenwerking van assistentes en collega-artsen, en ook nog eens met de dreiging van justitie. „Ikzelf had geen problemen met mijn assistente. Dat was mijn vrouw. Maar ik heb heel veel schrijnende verhalen gehoord van collega's. Hun assistente mocht absoluut van niets weten. Je kon er niet over praten, met niemand. Dat was heel beklemmend."

In zijn eigen praktijk heeft Ettes een keer of vijftien euthanasie uitgevoerd. „Ik kreeg er al vrij snel mee te maken. Patiënten die bij mij hun euthanasieverklaring in bewaring gaven. Ik had massa's van die wilsverklaringen. Voor heel veel mensen gaf dat een soort rust, dat ik beloofde om ze te helpen als het zover zou zijn. Die belofte, dat ze niet onnodig lang zouden moeten lijden nam de angst weg en in de meeste gevallen was euthanasie uiteindelijk niet nodig."

Voor het eerste euthanasieverhaal in zijn boek heeft Ettes uit zijn eigen ervaring geput. Het verzoek van een oude vrouw om een zachte dood. De jonge huisarts hoopt eerst nog dat de oude vrouw 'vanzelf' zal overlijden maar dan moet hij met de door haar bewaarde pillen een drankje brouwen. „Een beetje water erbij, goed schudden en mijn euthanaticum was klaar. Ik voelde

'Ik kon er nooit van slapen. Mensen staan er vaak niet bij stil hoe het voor een huisarts is, om euthanasie uit te voeren. Dat je dat niet zomaar even doet. Dat wilde ik via dit boek vertellen'

PASPOORT

Ger Ettes

Leeftijd: 61 jaar.

Woonplaats: Dronten.

Beroep: Werkte 27 jaar als huisarts in Zeist. Schreef *Gifmenger tegen wil en dank*, uitg. Thooris.

Privé: Gehuwd, twee kinderen.

me een gifmenger." Erg professioneel ging het er niet aan toe, zo illustreert dit geval. Het drankje blijkt niet sterk genoeg en de oude vrouw heeft extra injecties nodig en overlijdt pas na dagen. Bij een andere patiënt moet er zelfs een kussen aan te pas komen om het laatste zetje te geven. „Het meest dramatische verhaal wat ik heb gehoord."

De gewetensnood van degene die de euthanasie doet, is vaak hoog: „Heb ik het allemaal goed gedaan? Was er echt geen andere mogelijkheid? Dat eerste geval heb ik niet aangegeven. Alle andere keren wel. De regel was dat je een tweede arts moest zoeken die het ermee eens was. Dus wat deed je? Je zocht een vriendje uit van wie je wist dat hij er niet tegen was. Zo werkte iedereen. Maar je wist nooit of je een zaak aan je broek kreeg." De emoties na de levensbeëindiging zijn heftig. „Ik moest soms huilen en ik dacht altijd dat ik de enige was die dat deed. Toen ik er later met collega's over praatte, bleek dat niet het geval. Een gebeurtenis uit mijn eigen praktijk die mij het meest heeft aangegrepen, staat niet in het boek. Ik had dat kennelijk zo diep weggestopt dat het nog maar pas weer bovenkwam. Het ging om een meisje van 21, met botkanker. Zij wilde euthanasie, en die heb ik haar uiteindelijk gegeven. Haar ouders hadden daar grote moeite mee en zij zijn uiteindelijk, geruime tijd na de dood van hun dochter, bij mij uit de praktijk weggegaan omdat ze mij niet meer konden zien. Dat vond ik heel erg."

Arts Ger Ettes ging schrijven over de dingen die hem in zijn werk echt beroerd hebben: 'Euthanasie heeft mij in al die 27 jaar het meest geraakt.'

Doordat artsen steeds vaker met elkaar over hun worsteling met euthanasie in de praktijk gingen praten, zijn er samen met justitie wettelijke regels gemaakt. Een onafhankelijke arts geeft nu een oordeel. „Euthanasie is van alle tijden. Denk maar aan het genadeschot op